

Ivo Sanader učinio je sve da nacionalizira lokalne izbore. U izbornoj je kampanji izvodio iz svoje ideološke prtljage stare teme kojima se koristio i kojima je manipulirao u parlamentarnim izborima, nastojeći lokalne izbore učiniti pukom preslikom nacionalnih. Birače je poticao da u odlučivanju ne vode računa o specifičnim lokalnim politikama i kandidatima, nego da izbore shvate kao novu prigodu da se ideološki i svjetonazorski identificiraju sa svojim strankama.

Vjeronauk u školama, lake droge, pravo glasa dijaspore – zar se o tome odlučuje u lokalnim zajednicama? Zar gradonačelnik Koprivnice može ukinuti vjeronauk u školama? Zar gradonačelnik Rijeke može legalizirati lake droge? Zar Gradska skupština Zagreba može ukinuti pravo glasa dijaspore?

Kad je već o dijaspori riječ, Sanader je trebao objasniti zašto hrvatski državljani koji ne prebivaju u Hrvatskoj ne glasuju na lokalnim izborima. Nije li to izraz njihove nejednakosti s građanima Hrvatske, budući da konzumiraju samo parcijalno biračko pravo? Ne bi li se nekako građani Čitluka, Širokog Brijega ili Gruda mogli upisati u biračke popise Varaždina, Čakovca ili Pazina? A kakav bi tek šlag na torti bio da Hrvati iz Toronta i Sydneya budu na biračkim popisima Bistre Gornje i Mrkoplja!

Pomoć Crkve. Kao i na parlamentarnim izborima, Sanaderu je u pomoć priskočila Katolička crkva sa svojim katalogom

Izbori za županijske skupštine

Foto: Damijan TADIĆ/CROPIX

DOBITNICI I GUBITNICI

HDZ postaje

SANADEROV PORAZ HDZ je izgubio najvažnije izbore, štoviše, njegovi gradonačelnički kandidati doživjeli su pravi brodolom: u Zagrebu, Splitu i Rijeci. I liste HDZ-a, zajedno sa strateškim partnerima HSS-om i HSLS-om, doživjele su težak poraz u tim gradovima

RETORIKA

Sanader je izgubio izbore u gradovima, pa mu ne preostaje ništa drugo nego da zbraja vijećnička i načelnička mjesta po provinciji, od Babine Grede do Prološca, kako bi uvjerio javnost da je HDZ opet pobijedio

stranka sela

moralno-političkih uputa biračima. Na zaglavlju toga biskupskog podneska nedostajao je samo logotip HDZ-a. Visoki kler Katoličke crkve sve se više ponaša kao krajnje ideologiziran i politiziran nesvjetojni lobi jedne stranke.

Predizborna taktika. Sanaderova predizborna taktika – o strategiji, naime, nema

ni govora – proizlazi iz triju strukturnih slabosti njegove stranke i njegove vlasti.

Prvo, nakon formalne ideološke detudmanizacije početkom novog tisućljeća, HDZ se nije uspio korjenito reformirati u modernu stranku desnog centra. Ostao je ideološka stranka starog formata, koja vlast želi osvajati i zadržavati na starim ideološ-

kim sporovima i vrijednostima.

Najjasniji predizborni primjer takva usmjerenja jest "afera Glavaš". Sanader se obrušio na sud zato što je presudu izrekao nekoliko dana prije lokalnih izbora. Nije to bilo idealno vrijeme za takvu presudu, ustvrdio je i Sanaderov ministar pravosuđa Ivan Šimunović. Možete vi glumiti koli- »

POLITIČKI TREND

Izbori su devalvirali stranačke "brandove"

Upravo zbog uspjeha svoga stranačkog kolege Milana Bandića, jedan je od većih izbornih gubitnika Zoran Milanović, predsjednik SDP-a. Poraz je bjelodan u komparativnom srazu izbornih rezultata u gradu Zagreb: Milan Bandić, kao SDP-ov kandidat za gradonačelnika, osvojio je 48 posto glasova, a Milanović, kao nositelj SDP-ove liste, samo 36 posto. Za šefa SDP-a razlika je to poraznija, jer je vjerovao kako svojim imenom i prezimenom, naprotiv, na zagrebačkom izbornom tržištu uvećava vrijednost vlastite stranke. Ista devaluacija kolektivnostranačkog "branda" SDP-a uočljiva je još u nizu gradova. Tako je Ranko Ostojić, SDP-ov kandidat za splitskog gradonačelnika, privukao 34 posto glasova, a njegova stranka - čak udružena s HNS-om - deset posto manje. SDP-ovac Vojko

Foto: Dragan MATIĆ/CROPIX

Obersnel, sa svojih 58 posto glasova, s gotovo istom razlikom nadmašio je riječku SDP-ovu koalicijsku listu. Koprivnički gradonačelnik Zvonimir Mršić privukao je golemih 73 posto biračkoga tijela, dok je lista njegova SDP-a zabilježila rezultat od 66 posto. Ingrid Antičević Marinović, kao SDP-ova kandidatkinja za zadarsku gradonačelnicu, na ovim se izborima pokazala popularnija od vlastite stranke također za deset posto. Čak u Požezi, gdje je minimalna razlika u rejtingu između SDP-a i njegova kandidata, SDP-ovac Zdravko Ronko od vlastite stranačke organizacije uspješniji je za tri posto. Ista je pojava zami-

ječena na primjeru najuspješnijeg HNS-ovca: Andro Vlahušić u Dubrovniku je privukao 44 posto biračkog tijela, a njegov HNS, usto ojačan SDP-om, prikupio je manje od 38 posto glasova. Po svemu sudeći, HSLŠ-ovac Ivan Čehok dosad je jedini političar koji je osjetio da su postojeće stranke sve slabija izborna preporuka, pa se za gradonačelnika Varaždina kandidirao kao neovisni kandidat. Na kraju je, s 51 posto, pobijedio već u prvim izbornom krugu, oslojnen na svoju reputaciju dosadašnjeg varaždinskog gradonačelnika. Da je takav trend vezan uz slabša- ni šefovski autoritet unutar stra-

OMJER SNAGA Bandić je osvojio 48 posto glasova, a Milanović, kao nositelj SDP-ove liste, samo 36 posto naka, svjedoče izokrenuti HDZ-ovi izuzeci. Unatoč prvorazrednoj preporuci HDZ-ova šefa Ive Sanadera, u Zagrebu je Jasen Mesić postigao jedva 13 posto glasova. No, kao nositelj HDZ-ove zagrebačke liste ipak je zabilježio nešto više od 18 posto. Na isti je način HDZ-ovka Vesna Buterin u Rijeci prošla lošije od samoga HDZ-a, pa Ivo Kuret, dosadašnji gradonačelnik Sanaderova zavičajnog Splita. Upada u oči da je vrijednost HDZ-ovca Lina Červara posve ekvivalentna vrijednosti HDZ-a. U okršaju za funkciju župana on osobno dobio je 10 posto glasova, točno koliko i njegova stranka. Prema ocjenama nekih političkih analitičara, ta pojava da stranački pojedinci u lokalnim sredinama uživaju veću popularnost od svojih stranaka, dokazuju kako one raspolazu značajnim potencijalom individualizma. Ipak, trend može značiti i nešto drugo: da jaki individualci ostaju članovi stranaka, ne zbog ideologije, već zato što bez stranačkog budžeta ne mogu zadovoljiti svoje izborne ambicije.

— JASNA BABIĆ

“ Lokalni su izbori potvrdili opći trend što se očitovao u parlamentarnim izborima: SDP i lijevi blok dominiraju u razvijenijim zapadnim i sjevernim dijelovima Hrvatske te u gradovima, a HDZ i desni blok u nerazvijenijim istočnim i južnim dijelovima te u ruralnim i provincijskim sredinama. ”

» ko hoćete, ali takva nam presuda šteti, rekao je predsjednik Sabora Luka Bebić.

Zašto bi, zapravo, vrijeme donošenja i sadržaj presude Glavašu štetili HDZ-u? Ne bi li jedna, u hrvatskim uvjetima, hrabra presuda protiv ljudi koji su počinili ratni zločin nad civilima trebala pomoći stranci na vlasti koja se nominalno zauzima za demokratsku pravnu državu? Ne bi li ona trebala

zadovoljiti njezine birače, pa i privući nove pristaše HDZ-u?

Bi, kad bi HDZ bio stranka kakvom se katkad prikazuje. No, Sanader i Bebić znaju, a prešutno i priznaju, da je njihovo biračko tijelo proglašavaševsko te da dijeli onaj mentalitetni sklop iz kojega proizlazi uvjerenje da hrvatska država ne smije sudski sankcionirati ratne zločine svojih generala i vojnika i da, prema tome, mora biti nacionalno pristrana "pravna država".

Višestruki slom. Drugo, HDZ nije sposoban ispod tvrdog ideološkog plašta iznjedrati skup promišljenih i konzistentnih javnih politika. Od početka drugog mandata HDZ-ova Vlada doživjela je slom na području sigurnosne, obrazovne, znanstvene, zdravstvene, proračunske, ekonomske politike. On se jednostavno ne želi i ne umije profilirati kao moderna problemska stranka ni na nacionalnoj ni na lokalnoj razini.

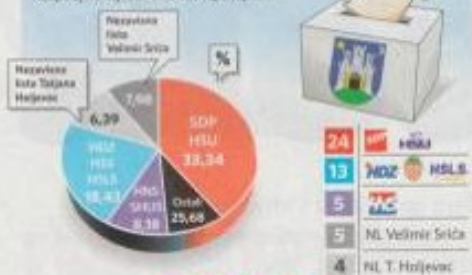
Treće, HDZ je iznutra ustrojen kao potpuno autoritarna stranka u kojoj o svemu odlučuje predsjednik. U takvu stranačkom okružju ne nastaju samostalne i profilirane političke ličnosti. Zbog nedemokratskog po-

stupka selekcije kandidata takve ličnosti ne može "izbaciti" ni stranačko članstvo.

Što je jedna stranka sa suverenim "monarhom" na čelu očekivala od izravnih izbora čelnika lokalnih zajednica? Na koje se kandidate oslanjala kad je ozakonila nova izborna pravila, koja pogoduju mnogo demokratskijima i decentraliziranijim strankama od HDZ-a? »

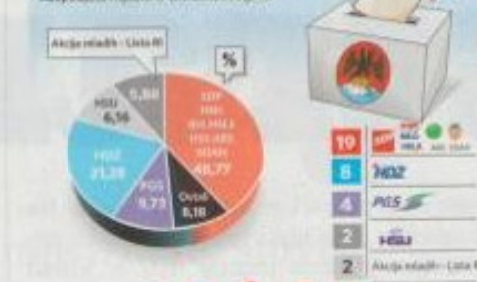
Grad Zagreb

Raspodjela mjesta u Gradskoj skupštini

Grad Rijeka

Raspodjela mjesta u Gradskom vijeću

» Nije stoga čudo što je HDZ doživio izborni slom u urbanim središtima u kojima su koncentrirani gotovo svi ekonomski, socijalni i kulturni resursi i potencijali Hrvatske.

Koliko god se HDZ trudio izjednačiti važnost izbora u svim lokalnim zajednicama, politička je činjenica da su first-order elections bili, ponajprije, gradonačelnički i skupštinski izbori u Zagrebu te u Splitu, Rijeci i Osijeku. Second-order elections bili su izbori župana i županijskih skupština te gradonačelnika i gradskih vijeća u županijskim središtima. U prilog tome govori i činjenica da je u Zagrebu glasovalo više birača (300.828) nego u Ličko-senjskoj, Bjelovarsko-bilogorskoj, Virovitičko-podravskoj, Požeško-slavonskoj, Međimurskoj, Koprivničko-križevačkoj i Šibensko-kninskoj županiji zajedno (287.964). Sve drugo bili su politički trećerazredni izbori.

Pretrpljeni poraz. HDZ je izgubio najvažnije izbore. Štoviše, njegovi gradonačelnički kandidati doživjeli su pravi brodolom u njima: u Zagrebu je Jasen Mesić dobio 13 %, Ivan Kuret u Splitu 18 %, a Vesna Buterin u Rijeci 21 % glasova. I liste HDZ-a, zajedno sa strateškim partnerima HSS-om i HSLS-om, doživjele su težak poraz u tim gradovima.

Osim toga, HDZ je izgubio gradonačelničke izbore u prvom krugu u Čakovcu, Koprivnici, Požezi, Varaždinu, Slavonskom Brodu, Pazinu i Puli, a pobijedio u Zadru, Virovitici, Gospiću, Bjelovaru, Karlovcu i Krapini.

Prema potpunim neslužbenim rezultatima, u izborima za gradska vijeća 20 županijskih središta te Pule kao stvarnog centra Istarske županije i Velike Gorice kao potencijalnog centra Zagrebačke županije samostalne i koalicijske liste SDP-a osvojile su ukupno 158.022 glasa, a samostalne i koalicijske liste HDZ-a 131.376 glasova. Pridodaju li se tome glasovi za Gradsku skupštinu Zagreba, SDP je dobio 255.700, a HDZ 185.385 glasova. Ilustracije radi, HDZ je izgubio stranačku utrku za gradska vijeća Splita, Rijeke, Osijeka, Koprivnice, Bjelovara, Požege, Slavonskog Broda, Siska, Varaždina, Čakovca,

FINANCIRANJE KAMPANJA

Afirmacija novih bogataša i stare stranačke mašinerije

Vesna Buterin, Jasen Mesić i Ivo Kuret, HDZ-ovi kandidati za gradonačelnike Rijeke, Zagreba, Splita, trebali su označiti početak HDZ-ove generacijske obnove. Sve troje doživjeli su fijasko, pa je kao jedini primjer ostao mladi IDS-ovac Boris Miletić koji je sa 53% glasova u Puli već u prvome krugu obranio svoje dosadašnje mjesto gradonačelnika.

Time su lokalni izbori 2009. uglavnom zamrznuli poziciju političke generacije koja je prodrla na scenu odmah nakon raspada Jugoslavije. Jedina su novost Pli-

no Cuccurin i Željko Kerum, dvojica neovisnih kandidata iz tajkunske klase političkih skororjevića. Željko Kerum kandidirao se za splitskog gradonačelnika, te sa 40% glasova nadmašio iskusnog SDP-ovca Ranka Ostojića, osiguravši sebi ulazak u drugi izborni krug. Plinio Cuccurin, uključio se u izborni dvoboj za mjesto istarskoga župana, te s 24% istarskih glasača natjerao IDS-ovca Ivana Jakovčića za kojega se izjasnilo 48% biračkog tijela u drugi krug. Obojica tajkuna svoj uspjeh duguju činjenici da je velike izborne mašinerije stranačkih ljudi moguće dostići jedino golemim novcem. Utoliko je rezultat Josipa Kregara, kao glavnog konkurenta Milanu Bandiću, izuzetan primjer. Bez stranačke potpore i uz relativno malo novca dostigao je 23% glasova, kako u konkurenciji s Bandićevom infrastrukturom u samom Zagrebu, tako u konkurenciji s njegovom strankom. U usporedbi s njima dvojicom, koji će u konačni-

“Na selu i u provinciji HDZ se za naklonost birača mora tući s HSS-om, svojim glavnim koalicijskim partnerom. HSS će srednjoročno izgubiti tu bitku i marginalizirati se u političkom životu zemlje.”

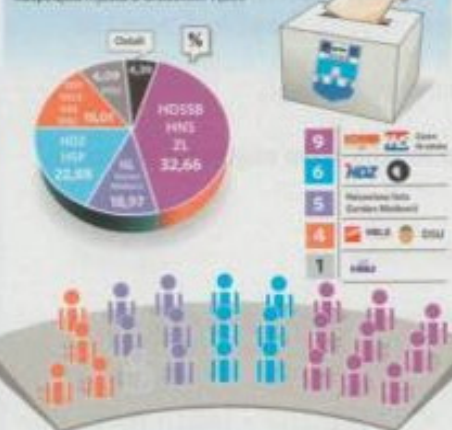
Pazina, Pule te Gradsku skupštinu Zagreba – 13 od 23 grada.

Premda se HDZ-ov pohod na 20 skupština županija i Gradsku skupštinu Zagreba čini dojmivim, ta je stranka sa svojim koalicijskim partnerima osvojila 608.171 glas, a SDP sa svojim partnerima 549.872 glasa. U prvom krugu izbora desni HDZ-ov blok osvojio je sedam (Zagrebačka, Vukovarsko-srijemska, Virovitičko-podravska, Zadarska, Ličko-senjska, Koprivničko-križevačka, Bjelovarsko-bilogorska), a lijevi SDP-ov četiri mjesto župana (Primorsko-goranska, Varaždinska, Sisačko-moslavačka, Krapinsko-zagorska).

Koliko vrijedi koji mandat. To govori da se HDZ sve više pretvara u stranku hrvat-

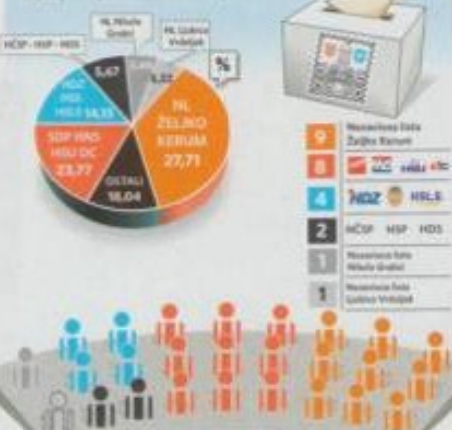
Grad Osijek

Raspodjela mjesta u Gradskom vijeću

Grad Split

Raspodjela mjesta u Gradskom vijeću

NESLUŽBENI REZULTATI

Željko Kerum slavi u restoranu Sky u trgovačkom centru Joker nakon objave prvih neslužbenih rezultata na kojima vodi ispred Ranka Ostojica i Ivana Kureta

skog sela i hrvatske provincije. Zato Sanaderu i ne preostaje ništa drugo nego da zbraja vijećnička i načelnička mjesta po provinciji, od Babine Grede do Prološca, kako bi uvjerio javnost da je HDZ opet pobijedio. Ako netko doista misli da su jednako vrijedni mandati u Splitu i Prgometu, neka mu bude.

Na selu i u provinciji HDZ se za naklonost birača mora tući s HSS-om, svojim glavnim koalicijskim partnerom. HSS će srednjoročno izgubiti tu bitku i marginalizirati se u političkom životu zemlje. Koliko god Josip Frišić i njegovi "pučisti" zatvaraju oči pred stvarnošću, morat će se ubrzo suočiti s dubokom krizom identiteta i rezultata stranke.

Mrtve stranke. HSLŠ i HSP moraju se pak suočiti s činjenicom da su, praktički, mrtve stranke i da ih može reanimirati samo čudo. Žalosno je gledati kako Đurđa Adlešić maše s pet podžupanskih mjesta, kao da ih je HSLŠ stekao u izborima, a ne milošću HDZ-a u unutarkoalicijskom kvotiranju. Ivan Čehok, nekadašnji predsjednik HSLŠ-a, morao se odreći svoje stranke kako mu ne bi bila teret u pohodu na Varaždin.

Lokalni su izbori potvrdili opći trend što se očitovao u parlamentarnim izborima: SDP i lijevi blok politički dominiraju u razvijenijim zapadnim i sjevernim dijelovima Hrvatske, te u urbanim središtima, a HDZ i desni blok u nerazvijenijim istočnim i južnim dijelovima, te u ruralnim i provincijskim sredinama. Milanović nema pravo kad poriče legitimitet tradicionalnog rasejpa selo-grad, koji dijeli biračko tijelo i političke stranke europskih društava već stoljećima.

ci barem zauzeti mjesta u svojim lokalnim gradskim skupštinama ili gradovima, svi ostali izvanstranački kandidati i njihove liste u najboljem slučaju jedva su uspjeli prijeći izborni prag. Tako je, uz proslavljeno ime svoga oca i dosadašnju funkciju predsjednice Gradske skupštine, Tatjana Holjevac u Zagrebu zabilježila malo više od 6% glasova, a građanska lista drugog neovisnog kandidata Velimira Sriće osvojila je 7,98%. Na isti je način u Istri "propao" Bruno Langer, Dino Debeljuh, Akcija mladih, Lista za Rijeku... Najveći uspjeh među nezavisnim listama zabilježila je pazinska nezavisna lista sa 17% glasova.

No, primjer neovisnog pojedinca Joška Kraljevića Riše, obrtnika iz imotskog sela Proložac, dugoročno je poučna. Nagradivši njegovu iskrenost, koja nedostaje profesionalnim političarima, mještani su mu dali 27% glasova i šansu za drugi izborni krug protiv aktualnog općinskog načelnika iz HDZ-a.

— JASNA BABIĆ

“HDZ je izgubio gradonačelničke izbore u 1. krugu u Čakovcu, Koprivnici, Požegi, Varaždinu, Slavonskom Brodu, Pazinu i Puli, a pobijedio u Zadru, Virovitici, Gospiću, Bjelovaru, Karlovcu i Krapini.”

ODZIV BIRAČA

Neposredni izbor nije mobilizirao građane

Teza da će glasanje za osobe, a ne samo liste, značajno povećati zanimanje građana za lokalne izbore, nije se pokazala sasvim točnom. Na nedjeljnim izborima odziv birača u prosjeku je bio za šest postotaka veći nego na lokalnim izborima četiri godine ranije. Na lokalne izbore 2005. odazvalo se 40,82% birača, dok je na prvi krug ovih izbora izašlo 46,97% birača ili u apsolutnoj brojci 277.087 ljudi više nego četiri godine ranije. Još uvijek je, međutim, zabrinjavajuće da više od polovice birača i dalje nema potrebu izaći na lokalne izbore. Interes za lokalne izbore prvi put je pao ispod 50% 2001. dok se 1993. i 1997. na njih odazvalo oko 60% birača. Gledano po županijama, najslabiji je odziv bio u Vukovarsko-srijemskoj županiji gdje je na izbore izašlo samo 42,9% građana, a najbolji u Varaždinskoj gdje ih je glasalo 57,69%. Uz Varaždinsku u još samo četiri županije glasalo je više od 50% punoljetnih građana: u Krapinsko-zagorskoj, Međimurskoj, Ličko-senjskoj te Dubrovačko-neretvanskoj.

I u Zagrebu je odziv bio poprilično slab, 41,69%. Među gradovima, najslabiji je odziv bio u Vukovaru, tek 34,03%, a manje od 40% birača izašlo je na izbore u još tri veća grada: Rijeci 36,85%, Zadru 37,45% i Bjelovaru 35,10%. Zanimljivo je da su u ta tri grada unatoč niskom odzivu gradonačelnici izabrani već u prvom krugu. Najviše birača odazvalo se na izbore u Koprivnici, Varaždinu i Virovitici. Kuriozno je da su i u ta tri grada gradonačelnici izabrani u prvom krugu: Mršić, Čehok i bivši ministar Ivica Kirin.

— SLAVICA LUKIĆ

SLOBODNA DALMACIJA vam predstavljaju DVD iz serijala špijunske priče XX. stoljeća

TAJNE SLUŽBE MIG

Tajna obavještajna služba koja postaje legendarna kroz literaturu i filmove, preko junaka kao što je James Bond. Stvarne osobe iz špijunskog svijeta žive i djeluju, s pomaknutim moralnim kodeksom i na način koji teško možemo razumjeti...

2x2 Potražite na svim kioscima! 39.90kn